

ירושלים, י"ט באב תשס"ח

20 באוגוסט 2008

חוזר מס' ח-06-XXXX

(10100.doc)

לכבוד

התאגידים הבנקאיים וחברות כרטיסי האשראי

הנדון: עסקאות רכש חוזר של תאגידים בנקאיים
(הוראות ניהול בנקאי תקין)

מבוא

1. בשנים האחרונות החלה התעניינות הולכת וגוברת של תאגידים בנקאיים בעסקאות רכש חוזר של ניירות ערך.
2. בחוזר מס' ח-06-2186 מיום 29.5.06 בדבר העברות ושירות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות, הוסדרו כללי המדידה והגילוי שנקבעו בתקן 140 ארה"ב בדבר "כללי חשבונאות להעברות ושירות של נכסים פיננסיים, ולסילוק של התחייבויות", בהתייחס לכל עסקאות ההעברה והשירות של נכסים פיננסיים, לרבות עסקאות רכש חוזר של ניירות ערך.
3. עסקאות רכש חוזר יכולות להיות כלי יעיל לניהול נכסים והתחייבויות, אולם הן עשויות לחשוף את התאגיד הבנקאי לסיכונים חמורים אם הן לא מנוהלות בצורה נאותה. בכדי לסייע להתפתחות עסקאות רכש חוזר בישראל בהיקפים משמעותיים, וכדי להסדיר את הדרך שבה עסקאות אלו מנוהלות, נוצר צורך לקבוע כללי ניהול לעסקאות אלו.
4. לאחר התייעצות בוועדת הקשר של לשכת רואי חשבון בישראל ובוועדה המייעצת בעניינים הנוגעים לעסקי בנקאות, ובאישור הנגיד, קבעתי הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא עסקאות רכש חוזר של תאגידים בנקאיים, ותיקנתי הוראות ניהול בנקאי תקין אחרות, כמפורט להלן.

עיקרי ההוראה

5. ההוראה מבוססת על הצהרת המדיניות שפרסמו במשותף רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב בנושא עסקאות רכש חוזר של תאגידים בנקאיים עם סוחרים בניירות ערך ואחרים, מחודש פברואר 1998¹, עם התאמות מתחייבות מסוימות.

6. הכללים שנקבעו בהוראה מדגישים את החשיבות של אלמנטים שונים הקשורים לניהול סיכון אשראי וחשיפה לצד נגדי בהסכמי רכש חוזר של ניירות ערך, ולשליטה בניירות הערך שמתקבלים בהסכמים אלה. בנוסף, הכללים מתייחסים למדיניות ולבקורות נאותות אשר תאגידים בנקאיים, המתקשרים באופן פעיל בהסכמים אלה, צריכים ליישם.

תיקונים נוספים להוראות ניהול בנקאי תקין

7. בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 317 בדבר "מידע כספי בתיקי הלווים", בסוף סעיף 4.א.2) יתווסף המשפט הבא: "יחד עם זאת, תאגיד בנקאי לא ייתן אשראי בעסקת מכר חוזר של ניירות ערך אם אין בידיו דוח כספי מעודכן של לווה. זאת, גם אם סך כל החבות של הלווה מכוסה בבטחונות מהסוגים המוכרים כניכויים לפי סעיף 5 להוראה מס' 313;".

דברי הסבר

כדי להבהיר שההוראות הספציפיות שנקבעו בסעיף 4.א.2), המאפשרות לא לקבל דוח כספי במקרה מסוים, אינן חלות על עסקאות רכש חוזר.

8. בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 336 בדבר "מגבלות על שעבוד נכסי תאגיד בנקאי", יתווסף סעיף 3 כמפורט להלן:
"למרות האמור בהוראה זו, בהתייחס לעסקאות רכש חוזר של ניירות ערך:

(א) תאגיד בנקאי רשאי לבצע עסקאות רכש חוזר של ניירות ערך בהיקף אשר יביאו לכך, שסכומן הכולל של התחייבויותיו שכנגדן ניתנו שעבודים לא יעלה על 30% מהונו של התאגיד הבנקאי, במקום השיעור של 2% האמור בסעיף 2.ה) לעיל.

(ב) לצורך חישוב המגבלות שצוינו בסעיף 2.ה) ובסעיף 3.א) לעיל, תאגיד בנקאי רשאי לא להביא בחשבון התחייבויות שנוצרו בגין עסקאות רכש חוזר שבוצעו מחוץ לישראל, אשר הוראת ניהול בנקאי תקין מספר XXX בדבר "עסקאות רכש חוזר של תאגיד בנקאי" אינה חלה עליהן."

המספור של סעיף 3 בנוסח הקיים יעודכן בהתאם.

---

¹ "Federal Financial Institutions Examination Council (FFIEC), Supervisory Policy Statement on Repurchase Agreements of Depository Institutions with Securities Dealers and Others", 63 Fed. Reg. 8645, February 20, 1998.

דברי הסבר

כדי לסייע לפיתוח שוק עסקאות הרכש החוזר בישראל ובכך לאפשר לתאגידים הבנקאיים לנהל בצורה יעילה יותר את הנכסים וההתחייבויות שלהם.

תחולה

9. הוראה זו תחול על תאגיד בנקאי ועל תאגיד שנמצא בשליטה של תאגיד בנקאי. לעניין הוראה זו, בכל מקום שבו נאמר "תאגיד בנקאי" הכוונה לתאגיד שעליו חלה הוראה זו.

10. הוראה זו אינה חלה על עסקאות רכש חוזר שבוצעו מחוץ לישראל על ידי שלוחה של התאגיד הבנקאי הרשומה ומנהלת עסקיה במדינה מפותחת, כגון ארה"ב או מדינה אחרת החברה בקבוצת 10 המדינות², שבה נקבעו כללי ניהול דומים לכללי הניהול שנקבעו בהוראה זו לגבי עסקאות רכש חוזר של ניירות ערך, ובה קיימים שווקים פיננסיים בינלאומיים מרכזיים מפותחים ומפוקחים. השלוחה רשאית ליישם לגבי עסקאות אלו רק את כללי הניהול שנקבעו במדינה שבה השלוחה רשומה, ואינה נדרשת ליישם גם את כללי הניהול שנקבעו בהוראה זו.

תחילה

11. הוראה זו תחול ממועד פרסומה.

עדכון הקובץ

12. מצ"ב דפי עדכון לקובץ הוראות ניהול בנקאי תקין. להלן הוראות העדכון:

<u>להכניס עמוד</u>	<u>להוציא עמוד</u>
xxx- 1-8 [1] (7/08)	---
317-1-3 [6] (7/08)	317-1-3 [5] (1/02)
336-1-2 [4] (7/08)	336-1 [3] (12/95)

בכבוד רב,

רוני חזקיהו

המפקח על הבנקים

---

² קבוצת עשר המדינות (ה- Group of Ten), כפי שהיא מוגדרת על ידי קרן המטבע הבינלאומית (ה- International Monetary Fund).

עסקאות רכש חוזר של תאגידים בנקאיים**א. מבוא ותחולה**

1. תאגידים בנקאיים בעולם ותאגידים אחרים בעולם המעורבים בהסכמי רכש חוזר¹ ספגו לעיתים הפסדים משמעותיים כתוצאה מכשל או מהונאה של הצד הנגדי לעסקה. ליקויים בניהול סיכון האשראי וכשלוך בהפעלת שליטה אפקטיבית על ניירות הערך המהווים ביטחון לעסקאות, הינם הגורמים החשובים ביותר להיווצרותם של ההפסדים הכבדים הללו.
2. ההנחיות הבאות הן דוגמאות של אלמנטים המתייחסים לניהול של סיכון אשראי, חשיפה לצד נגדי בהסכמי רכש חוזר של ניירות ערך ושליטה בניירות הערך בעסקאות אלו. תאגידים בנקאיים המתקשרים בהסכמי רכש חוזר עם סוחרני ניירות ערך ועם אחרים יעמדו בהנחיות המפורטות בהוראה זו. כל תאגיד בנקאי המתקשר באופן פעיל בהסכמי רכש חוזר חייב לקיים מדיניות ובקורות נאותות המתאימות לנסיבות המיוחדות של ההסכמים שלו.
3. הוראה זו תחול על תאגיד בנקאי ועל תאגיד שנמצא בשליטה של תאגיד בנקאי. לעניין הוראה זו, בכל מקום שבו נאמר "תאגיד בנקאי" הכוונה לתאגיד שעליו חלה הוראה זו.
4. הוראה זו אינה חלה על עסקאות רכש חוזר שבוצעו מחוץ לישראל על ידי שלוחה של התאגיד הבנקאי הרשומה ומנהלת עסקיה במדינה מפותחת, כגון ארה"ב או מדינה אחרת החברה בקבוצת 10 המדינות², שבה נקבעו כללי ניהול דומים לכללי הניהול שנקבעו בהוראה זו לגבי עסקאות רכש חוזר של ניירות ערך, ובה קיימים שווקים פיננסיים בינלאומיים מרכזיים מפותחים ומפוקחים. השלוחה רשאית ליישם לגבי עסקאות אלו רק את כללי הניהול שנקבעו במדינה שבה השלוחה רשומה, ואינה נדרשת ליישם גם את כללי הניהול שנקבעו בהוראה זו.
5. בנוסף לאמור לעיל, על עסקאות רכש חוזר יחול האמור בכל דין והאמור בהוראות אחרות לניהול בנקאי תקין, לפי העניין.
6. תאגיד בנקאי יבצע עסקאות רכש חוזר ועסקאות מכר חוזר שמובטחות על ידי מכשירי חוב של ממשלת ישראל או על ידי מכשירי חוב של אחרים המדורגים לפחות בדרגת השקעה, בדירוג ישראלי או בינלאומי, על ידי חברת דרוג מאושרת אחת לפחות, מתוך חברות הדירוג המפורטות

¹ המונח הסכם רכש חוזר, בהוראה זו, מתייחס הן להסכמי רכש חוזר (repurchase agreement) והן להסכמי רכש חוזר במהופך (reverse repurchase agreements – הסכמי מכר חוזר). הסכם רכש חוזר הוא הסכם שבו צד שבעלותו ניירות ערך מגייס מזומנים (funds) על ידי מכירה לצד אחר של ניירות הערך האמורים, ובו זמנית מתקשר בהסכם לחזור ולרכוש את אותם ניירות ערך בתאריך ובמחיר שנקבעו במפורש. הסכם מכר חוזר הוא הסכם שבו צד מספק מזומנים על ידי רכישה של ניירות ערך שנקבעו במפורש, ובו זמנית מתקשר בהסכם לחזור ולמכור את אותם ניירות הערך בתאריך ובמחיר שנקבעו במפורש.

² קבוצת עשר המדינות (Group of Ten), כפי שהיא מוגדרת על ידי קרן המטבע הבינלאומית (ה- International Monetary Fund).

בהגדרת חברת ביטוח מוכרת בנספח ב' בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 בדבר יחס הון מזערי.

7. מובהר בזאת, כי התמורה שמשלם תאגיד בנקאי ברכישת ניירות ערך במסגרת הסכם למכור חזרה תיחשב למתן אשראי לכל דבר ועניין בהוראות לניהול בנקאי תקין.

ב. הנחיות למדיניות אשראי ברכישת ניירות ערך במסגרת הסכם למכור חזרה

כל תאגיד בנקאי המתקשר בהסכמי רכש חוזר של ניירות ערך יקבע מדיניות ונהלי אשראי בכתב המסדירים פעילויות אלו. המדיניות והנהלים הללו יתייחסו לסוגיות הבאות:

1. צדדים נגדיים

1.1. המדיניות תכלול עקרונות ל"הכרת הצד הנגדי". מעורבות בעסקות של הסכמי רכש חוזר בנפחים ובסכומים כספיים גדולים מחייבת לעיתים קרובות שימוש בשירותים של צד נגדי שהוא גם סוחר בניירות הערך העומדים בבסיס העסקה (underlying securities). תאגידים מסוימים הסוחרים בשוקים של ניירות ערך הם חברות בת או חברות קשורות של תאגידים מוכרים היטב, שהינם חזקים יותר מבחינה פיננסית. אולם, תאגידים חזקים אלו עשויים להיות בלתי תלויים בחברות הבת ובחברות הקרובות שלהם, וייתכן שאין להם מחויבות משפטית לעמוד מאחורי העסקאות של החברות הקשורות. לצורך הערכת איכות האשראי של הצד הנגדי, לא ניתן לסמוך על מצבו הפיננסי של התאגיד החזק יותר, מבלי שניתנה ערבות מפורשת בכתב.

1.2. תאגיד בנקאי יכיר את הישות החוקית שהיא צד נגדי בפועל בכל עסקת רכש חוזר. הכרות זו כוללת הכרת האופי של הצד הנגדי בפועל, יושר ההנהלה, פעילויותיו והשוקים הפיננסיים שבהם הוא פועל.

1.3. תאגיד בנקאי יזהר באופן מיוחד בעת שהוא מבצע הסכמי רכש חוזר עם תאגיד כלשהו המציע תנאים עדיפים משמעותית על פני תנאי השוק באותה עת.

1.4. במקרים מסוימים, יכול שתאגיד בנקאי ישתמש או ישמש כסוכן (broker) או כמתווך (finder) לאיתור צדדים נגדיים להסכם רכש חוזר או לניירות ערך מסוימים. כאשר תאגיד בנקאי משמש או משתמש בסוכן כזה, בכפוף להוראות הקיימות, עליו לוודא שניתן גילוי מלא לשמו של כל צד נגדי. תאגיד בנקאי לא יתקשר בעסקאות רכש חוזר ללא גילוי של הסוכן (undisclosed agency), או ב"תיווך עיוור" ("blind brokerage"), בהן לא ניתן גילוי לשמו של הצד הנגדי.

2. ניתוח האשראי

2.1. הערכות תקופתיות של איכות האשראי של צד נגדי לעסקת רכש חוזר תערכנה על ידי יחידים המקבלים באופן שגרתי החלטות אשראי ואינם מעורבים בביצוע של עסקאות רכש חוזר.

- 2.2. לפני התקשרות בעסקאות ראשונות עם צד נגדי חדש, תאגיד בנקאי יקבל מהצד הנגדי דוחות כספיים מבוקרים, ודיווחים שהוגשו לרשויות שונות, וידרוש שהצד הנגדי יספק בעתיד מידע עדכני דומה על בסיס תקופתי.
- 2.3. ניתוח האשראי יביא בחשבון את הדוחות הכספיים של הצד הנגדי ושל כל החברות הקשורות אשר עשויה להיות להן השפעה על המצב הכספי של הצד הנגדי.
- 2.4. אין להסתפק בדוחות כספיים מאוחדים של חברת האם, לצורך ניתוח איכות האשראי של חברת הבת שאיתה מבוצעת העסקה.
- 2.5. אין לבצע עסקאות רכש חוזר עם צד נגדי כלשהו, שאינו מוכן לספק גילוי מלא ועדכני על מצבו הכספי. בנוסף, התאגיד הבנקאי יערוך בירור באשר למוניטין הכללי של הצד הנגדי והאם רשות ניירות ערך או בורסה (self regulatory organization) נקטה בצעדי אכיפה כלשהם כנגד הצד הנגדי או כנגד ישויות הקרובות אליו (כהגדרתן בסעיף 21.304 להוראות הדיווח לציבור בדבר דוח כספי שנתי של תאגיד בנקאי).

3. מגבלות אשראי

- 3.1. תאגידי בנקאיים יקבעו מגבלות על החשיפה (הפוזיציה) המירבית ועל החשיפה הזמנית שלהם לכל צד נגדי שאושר, בהתבסס על ניתוח אשראי שבוצע. נדרש לסקור ולעדכן את המגבלות הללו באופן תקופתי.
- 3.2. בקביעת מגבלות חשיפה לצד נגדי יחיד בגין הסכם רכש חוזר, תאגיד בנקאי יביא בחשבון את החשיפה הכוללת שלו לאותו צד נגדי, ולצדדים הקשורים אליו.
- 3.3. מגבלות על צד נגדי להסכם רכש חוזר צריכות להביא בחשבון התייחסות לחשיפה השקלית הכוללת שאושרה להסכמי רכש חוזר, למועדי הפירעון המקסימליים של הסכם רכש חוזר, למגבלות על מועדי הפירעון של ניירות ערך המשמשים כביטחון ולמגבלות על חשיפה זמנית שעשויה להיווצר בשל ירידות בשווי הביטחונות או מעיכובים בקבלת הביטחון.

ג. הנחיות לשליטה על ניירות ערך שנרכשו במסגרת הסכם למכור חזרה

הסכמי רכש חוזר יכולים להיות כלי יעיל לניהול נכסים והתחייבויות, אולם הסכמי רכש חוזר עשויים לחשוף את התאגיד הבנקאי לסיכונים חמורים אם הם אינם מנוהלים בצורה נאותה. אפשר להפחית את הסיכון שבהסכמי רכש חוזר אם התאגיד הבנקאי עורך הסכמים בכתב עם כל הצדדים הנגדיים ועם בנקי המשמורת (custodian banks). יש לבדוק על בסיס יומי, קיום של התנאים הכתובים בהסכמים האמורים.

הסכמי רכש חוזר נתפסים בשוק כדומים לעסקאות מתן אשראי (lending transactions) המובטחות על ידי ניירות ערך נזילים מאד. אולם, הניסיון בעולם מלמד שניירות הערך המשמשים כביטחון לא יספקו הגנה כאשר הצד הנגדי נכשל בביצוע ההסכם או פושט רגל, ולתאגיד הרוכש אין שליטה על ניירות הערך. להלן מובאות הנחיות כלליות בדבר הצעדים שעל תאגיד בנקאי לנקוט כדי להגן על זכויותיו בניירות

הערך שנרכשו בהסכם רכש חוזר (ראה להלן בסעיף קטן 3 – שליטה על ניירות ערך). יחד עם זאת, האחריות הבלעדית לקביעת נהלים נאותים מוטלת על הנהלת התאגיד הבנקאי. היועץ המשפטי של התאגיד הבנקאי יסקור את הסכמי הרכש החוזר כדי לקבוע את נאותות הנהלים המשמשים כדי ליצור את הזכויות של התאגיד הבנקאי בביטחון וכדי להגן עליהן.

1. דרישות כלליות

לפני ביצוע עסקאות רכש חוזר, תאגיד בנקאי יתקשר בהסכם כתוב המתייחס לעסקה מסוימת של רכש חוזר, או בהסכם מסגרת (master agreement) המסדיר את כל עסקאות הרכש החוזר, עם כל צד נגדי. בהסכמים הכתובים יצוינו כל תנאי העסקה והמחויבויות של הקונה והמוכר. ההסכם ייחתם על ידי נציגים מורשים של הקונה והמוכר. מנהלים בכירים של התאגיד הבנקאי יתייעצו עם יועץ משפטי בהתייחס לתוכן של הסכמי הרכש החוזר ושל הסכמי המשמורת (custodial agreements). היועץ צריך לסקור את היכולת לאכוף את ההסכם, תוך התחשבות בכללי המימוש השונים החלים על צדדים נגדיים שונים כגון ברוקרים/דילרים, בנקים, חברות ביטוח, רשויות מקומיות, קופות פנסיה, קופות גמל, קרנות נאמנות וצדדים נגדיים זרים. בהסכמי רכש חוזר ובהסכמי המשמורת יפורטו הנושאים הבאים:

- 1.1. תנאים לתחילת עסקה, אישורה וסיומה;
- 1.2. הוראות לגבי ביצוע תשלומים והעברות של ניירות ערך;
- 1.3. דרישות להפרדה של ניירות ערך המשמשים כביטחון;
- 1.4. סוגים מקובלים ותקופות לפירעון מקובלות (acceptable types and maturities) של ניירות ערך שישמשו כביטחון;
- 1.5. מרווח ביטחון התחלתי מקובל (initial acceptable margin) לגבי ניירות ערך מסוגים שונים ובעלי מועדי פירעון שונים;
- 1.6. הוראות לשמירה על מרווח ביטחון במהלך חיי העסקה ואופן שיערוך הביטחון;
- 1.7. הוראות להחלפת ביטחון;
- 1.8. זכויות לתשלומי ריבית וקרן;
- 1.9. הזכויות והמחויבויות של הצדדים במצבי כשל;
- 1.10. גילוי נדרש בעסקאות שבהן המוכר מקיים משמורת של ניירות הערך שנרכשו;
- 1.11. גילוי נדרש על ידי רשויות פיקוח; וכן
- 1.12. האנשים המורשים לבצע עסקאות עבור התאגיד הבנקאי ועבור הצד הנגדי.

2. אישורי עסקה

אישורים אחדים של הסכמי רכש חוזר עשויים להכיל תנאים שמנסים לשנות את הזכויות של התאגיד הבנקאי בעסקה. התאגיד הבנקאי יקבל מהצד הנגדי אישור כתוב לכל עסקה כדי להשוות אותו להסכם הרכש החוזר על מנת לוודא שהמידע באישור עקבי עם תנאי ההסכם. אישורים בדרך כלל מזהים את התנאים היסודיים של העסקה, לרבות זיהויים ושוויים בשוק של ניירות הערך הספציפיים המשמשים כביטחון.

3. שליטה על ניירות הערך

3.1. כהוראה כללית תאגיד בנקאי ישיג חזקה או שליטה על ניירות הערך וינקוט בצעדים הנחוצים כדי להגן על זכויותיו בניירות הערך. הצעדים המשפטיים הנחוצים להגנת זכויותיו של התאגיד הבנקאי יכולים להשתנות בהתאם לעובדות ולחוקים המתייחסים, ולפיכך צריך שינקטו תוך התייעצות עם יועץ משפטי. יש לייחס תשומת לב מיוחדת לדרישות הבעלות או השליטה שנקבעו בתחום השיפוט הרלוונטי לגבי תאגידים בנקאיים המשמשים כבעלי משמורת עבור סוג כלשהו של הסכם רכש חוזר. בקרות ניהול נוספות יכול שיתייחסו ל:

3.1.1. מסירה ישירה של ניירות ערך לתאגיד הבנקאי, או העברה של ניירות ערך באמצעות רישום מתאים בחשבון שמתנהל על שמו של התאגיד הבנקאי בבורסה או במערכת של רישום עסקאות (book-entry system);

3.1.2. מסירה ישירה של ניירות ערך, או העברה באמצעות רישום מתאים של ניירות ערך אצל בעל משמורת שהינו צד שלישי, אשר מונה על ידי התאגיד הבנקאי בהתאם להסכם משמורת כתוב, בו נקבע באופן מפורש שזכויותיו של התאגיד הבנקאי בניירות הערך קודמות (superior) לזכויות של כל גורם אחר; או

3.1.3. העברה על ידי רישום נאות של ניירות ערך בספרים של בעל משמורת, שהינו צד שלישי בלתי תלוי השולט בהחלפת ניירות הערך והמזומנים, הפועל בהתאם להסכם משולש (tripartite) עם התאגיד הבנקאי ועם הצד הנגדי. על הצד השלישי בעל המשמורת להבטיח כי ניירות הערך הספציפיים יופרדו באופן נאות, כשהם משוחררים מכל עיקול או תביעה, יזוהו וישוערכו באופן ספציפי.

3.2. אם לא מושגת שליטה בניירות הערך, התאגיד הבנקאי יכול להיחשב רק לנושה כללי לא מובטח של לווה חדל פרעון. בנסיבות אלה, עלולים להתרחש הפסדים מהותיים. לפיכך, תאגיד בנקאי לא יתקשר בהסכם רכש חוזר אם אינו משיג שליטה בניירות הערך, אלא אם כל הנהלים המינימליים הבאים מתקיימים ומתועדים:

3.2.1. התאגיד הבנקאי שבע רצון באופן מלא (Completely satisfied) לגבי איכות האשראי של הצד הנגדי;

3.2.2. העסקה עומדת במגבלות האשראי לגבי עסקאות לא מובטחות עם הצד הנגדי, שאושרו מראש על ידי מליאת הדירקטוריון, או ע"י ועדה של הדירקטוריון;

- 3.2.3. התאגיד הבנקאי ביצע הערכות אשראי תקופתיות של הצד הנגדי;
- 3.2.4. התאגיד הבנקאי ווידא כי נהלי הפרדת הביטחון (collateral segregation) של הצד הנגדי נאותים; וכן
- 3.2.5. התאגיד הבנקאי משיג הסכם רכש חוזר שנערך בכתב ובוצע, העומד בכללים המפורטים בהוראה זו, ושם לב לכללים שנקבעו בסעיף ד.3 להלן.
- כאשר נהלים פנימיים נאותים מהסוגים האמורים לא ממוסדים ונצפים, הניהול הבנקאי של הפעילות עלול להיחשב כלא בטוח ולא תקין (unsafe or unsound practices).
- 3.3. כל קבלה ומסירה של ניירות ערך, יעשו בהתאם לנהלים כתובים, והעברות שבוצעו על ידי צדדים שלישיים יאושרו בכתב ישירות על ידי בעל המשמורת. בדרך כלל התאגיד הבנקאי מקבל העתק של ההודעה ששלח הצד הנגדי לבעל המשמורת שבה הוא מבקש להעביר את ניירות הערך לתאגיד הבנקאי.
- 3.4. כאשר ניירות ערך אמורים להיות מועברים, התאגיד הבנקאי לא יבצע תשלום עד אשר ניירות הערך הועברו בפועל אל התאגיד הבנקאי או אל סוכנו. בנוסף, בדרך כלל הסכמי משמורת קובעים כי בעל המשמורת מקבל את ניירות הערך בכפוף להוראתו הבלעדית של התאגיד הבנקאי.
- 3.5. החלפת ניירות ערך לא תהיה מותרת בלי הסכמה מראש ובכתב של התאגיד הבנקאי. התאגיד הבנקאי יתן את הסכמתו לפני העברת ניירות הערך החליפיים לתאגיד הבנקאי או לצד שלישי בעל המשמורת ויקבל רשימה כתובה של ניירות הערך הספציפיים שהוחלפו ושוויים בשוק. כל החלפה של ניירות ערך תביא בחשבון את האמור בסעיף הבא בדבר "דרישות מרווח ביטחון".
4. דרישות מרווח בטחון (margin requirements)
- 4.1. סכום המזומנים שתאגיד בנקאי ישלם, במסגרת הסכם רכש חוזר, יהיה נמוך משווי השוק של ניירות הערך, כולל הסכום של ריבית צבורה כלשהי, כאשר ההפרש מיצג מרווח בטחון שנקבע מראש.
- 4.2. בקביעת מרווח ביטחון נאות, תאגיד בנקאי יביא בחשבון את ההיקף ומועד הפירעון של עסקת הרכש חוזר, את הסוג ומועדי הפירעון של ניירות הערך שבבסיס העסקה, וכן את איכות האשראי של הצד הנגדי. דרישות מרווח בטחון בגין הסכמי רכש חוזר של ניירות ערך סחירים של ממשלת ישראל שבבסיס העסקה יביאו בחשבון את התנודתיות החזויה במחיר נייר הערך עד לפירעון של הסכם הרכש חוזר. בגין ניירות ערך סחירים, פחות נזילים, יש לדרוש מרווח בטחון נוסף כדי לפצות על תנאי שוק פחות נזילים.
- מירווח הביטחון המינימלי בעסקת רכש חוזר יעמוד על שיעור של לפחות 2%.

- 4.3. מדיניות ונהלים כתובים לגבי הסכמי רכש חוזר כוללים בדרך כלל דרישה לבצע שערך יומי לשווי שוק (daily mark-to-market) של ניירות הערך לפי מחיר ההיצע (bid) בשוק, תוך שימוש במקור מקובל (generally recognized) למחירי ניירות ערך.
- 4.4. בהסכמי רכש חוזר רגילים נקבע כי יש להעביר לתאגיד הבנקאי או לבעל המשמורת שלו, מזומן או ניירות ערך נוספים כדי לשמר את מרווח הביטחון ברמה שנקבעה מראש. במידה שהדבר מעוגן בהסכם עם הצד הנגדי, תאגיד בנקאי רשאי לנהל את האמור לעיל על בסיס יומי מול הסך המצטבר של כל עסקאות הרכש החוזר (לגבי עסקאות מכר חוזר בנפרד מעסקאות רכש חוזר) מול אותו צד נגדי. במקרה כזה תבוצע בסוף כל יום הקצאה מחודשת של הבטחונות מול כל אחת מהעסקאות, בהתאם לתנאיהן.
- 4.5. חישובי מרווח הבטחון יביאו בחשבון את הריבית שנצברה על ניירות הערך שבבסיס העסקה ואת סכום הריבית שתיצבר במשך תקופת הסכם הרכש חוזר, מועד תשלום הריבית ומיהו הצד הזכאי לקבל את התשלום. במקרה של ניירות ערך מסוג העבר-באמצעות (pass – through securities) יש להתחשב גם בהחזרי קרן חזויים כאשר קובעים את נאותות מרווח הביטחון.

5. מועדי פירעון ונהלי חידוש

- 5.1. תאגידים בנקאיים יישמו נהלים זהירים בניהול של כל הסכם רכש חוזר. לגבי הסכמי רכש חוזר לתקופת פרעון ארוכה יותר, התאגיד הבנקאי יעקוב באופן יומי על השפעה של החלפות ניירות ערך, על קיום מרווח הבטחון (לרבות התייחסות לכל תשלומי ריבית או קרן) ועל שינויים אפשריים במצבו הכספי של הצד הנגדי.
- 5.2. התקשרות בעסקאות רכש חוזר פתוחות ללא מועדי פירעון יכול שתיחשב כניהול בנקאי לא בטוח ולא תקין (unsafe and unsound practice), אלא אם כן, לפי ההסכם הכתוב, נשמרה לתאגיד הבנקאי זכות לבטל את העסקה במהירות כדי להגן על עצמו כנגד נסיבות שהשתנו. בדומה, חידוש אוטומטי של עסקאות רכש חוזר קצרות טווח מבלי לבצע סקירה מחודשת של שווי הביטחונות, להתאים את מרווח הביטחון, ולקבל אישור בכתב של התנאים החדשים של החוזה, יכול שייחשב כניהול בנקאי לא בטוח ולא תקין. אם צד נגדי לא מפקיד ביטחונות נוספים כאשר הם נדרשים, על התאגיד הבנקאי לממש ללא היסוס את זכויותיו למכור ניירות ערך או לסיים בדרך אחרת את הסכם הרכש חוזר.

ד. הנחיות שליטה על ביטחון לגבי ניירות ערך שנמכרו במסגרת הסכם לרכוש חזרה

1. תאגידים בנקאיים בדרך כלל משתמשים בשווי שוק שוטף (צד ההיצע bid side), כולל סכום של ריבית צבורה כלשהי, כדי לקבוע את המחיר של ניירות ערך הנמכרים בכפוף להסכמי רכש חוזר. תאגיד בנקאי לא יעביר לצדדים נגדיים מרווח בטחון מופרז. לפיכך, הסכם רכש חוזר כתוב קובע בדרך כלל כי הצד הנגדי חייב לבצע תשלום נוסף או להחזיר ניירות ערך כאשר מרווח הביטחון עולה על רמות שסוכמו מראש.

2. כאשר מגייסים מקורות באמצעות הסכמי רכש חוזר, נוהל עסקי תקין מחייב לשמור על מרווח סביר של הפער בין שווי השוק של ניירות הערך שנמסרו לצד הנגדי לבין סכום ההלוואה. עודף שווי השוק של ניירות הערך שנמכרו על ידי התאגיד הבנקאי יכול שיחשב כהלוואה לא מובטחת לצד הנגדי, הכפופה למגבלות הנאותות שנקבעו בתאגיד הבנקאי לגבי הלוואות לא מובטחות, ויטופל בהתאם לעניין מדיניות ובקרות האשראי.

מידע כספי בתיקי הלווים (1/02)**מבוא**

1. כדי לשפר את תהליכי קבלת ההחלטות וקיום מעקב במתן אשראי - יפעל התאגיד הבנקאי על פי הנהלים המפורטים בהוראה זו.

הגדרות (1/02)

2. "לווה" - לווה החייב על פי דין לערוך דוח כספי תקופתי (דוח שנתי או דוח ביניים);

"לווה גדול מאוד" - לווה שחבותו לתאגיד הבנקאי עולה על 5% מההון של התאגיד הבנקאי או על 100 מליון ש"ח, לפי הנמוך;

"איש קשור" - כהגדרתו בהוראה מס' 312 (עסקי תאגיד בנקאי עם אנשים קשורים).

"דוח כספי" - דוחות כספיים הנערכים במתכונת שנקבעה על פי דין או על פי כללי חשבונאות מקובלים;

(א) דוח כספי שנתי : "דוח כספי מעודכן" -

(1) לגבי לווה שחלות עליו תקנות ניירות ערך

(דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-

1970, לווה שהוא איש קשור, ולווה שהוא

לווה גדול מאוד – דוח כספי שנתי בתקופה

שבין תאריך המאזן שנכלל בו ועד חמישה

עשר חודשים לאחר תאריך זה.

(2) לגבי לווה אחר - דוח כספי שנתי בתקופה

שבין תאריך המאזן שנכלל בו ועד שישה

עשר חודשים לאחר תאריך זה.

(3) לגבי לווה שאינו חייב על-פי דין לערוך דוח

כספי שנתי, שהוא "לווה גדול מאוד" - דוח

כספי שנתי במתכונת שקבע התאגיד

הבנקאי, לתקופה האמורה בפסקה (2),

בהתאמה.

ובנוסף

(ב) דוח כספי ביניים :

לגבי לווה שחלות עליו תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970 – דוח כספי ביניים בתקופה שבין תאריך המאזן שנכלל בו ועד חמישה חודשים לאחר תאריך זה.

"חבות" - כמשמעותה בהוראה מס' 313 בנושא "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים".

חובת קבלת דוח כספי (1/02)

3. (א) תאגיד בנקאי ידרוש מלווה למסור לו את הדוח הכספי של הלווה בסמוך ליום העסקים הראשון לאחר יום חתימתו.
- (ב) תאגיד בנקאי לא ייתן אשראי ולא יחדש מסגרת אשראי קיימת, מבלי שיימצא בידיו דוח כספי מעודכן של הלווה.
- לעניין סעיף זה, "לווה" - לרבות "לווה גדול מאד".

פטור מקבלת דוח כספי (1/02) (7/08)

4. למרות האמור לעיל תאגיד בנקאי יהיה רשאי :
- (א) לתת אשראי גם אם אין בידיו דוח כספי מעודכן של לווה , במקרים אלה :
- (1) כאשר סך כל החבות של הלווה הוא פחות מסך מליון ש"ח או מ-2% מהונו של התאגיד הבנקאי, הנמוך שבהם, ובאיש קשור כאשר סך כל החבות של הלווה הוא פחות מסך 500 אלף ש"ח.
- (2) כאשר סך כל החבות של הלווה מכוסה בבטחונות מהסוגים המוכרים כניכויים לפי סעיף 5 להוראה מס' 313 ; זאת למעט בהתייחס לעסקות מכר חוזר של ניירות ערך ;
- (3) כאשר החבות הינה בצורת השקעה באגרות חוב, ניירות ערך מסחריים (Commercial Paper) או השתפויות בסינדיקטים בינלאומיים של חברות ענק (הלוואה מעל 100 מיליון \$) והחלטה על ההשקעה מבוססת על דירוג הלווה על-ידי אחת מחברות הדירוג (rating) הבאות או חברה אחרת שתאושר על ידי המפקח לעניין זה :
- Moody's Investors Service, New York
Standard and Poor's Corporation, New York
- (4) כאשר הלווה הינו תאגיד חדש שטרם ערך דוח כספי וזאת עד לתום ארבעה חודשים מתאריך מאזנו הראשון ;
- (ב) לחדש מסגרת אשראי קיימת לתקופה שלא תעלה על חצי שנה, כאשר סיבה סבירה מונעת מלווה לערוך דוח כספי ובלבד שהתקיימו תנאים אלה :

- (1) התאגיד הבנקאי קיבל אישור מרואה החשבון המבקר של הלווה שלא סיים את ביקורת הדוח הכספי תוך ציון המועד המשוער לסיום הביקורת;
- (2) במקום דוח כספי מעודכן, התאגיד הבנקאי קיבל דוח כספי לא מבוקר וכן מידע אחר, לרבות דוח מע"מ;
- (ג) לתת אשראי נוסף ללווה שאינו איש קשור לתקופה שלא תעלה על חצי שנה בסכום שאינו עולה על 25% מיתרת החבות של הלווה או על 0.5% מהונו של התאגיד הבנקאי, הנמוך שבהם, ובלבד שהאשראי הנוסף ניתן לא יאוחר מתום ארבעה חודשים מהמועד האחרון שהדוח הכספי המעודכן היה צריך להימסר לתאגיד הבנקאי. לעניין זה, כאשר ללווה יש מסגרת אשראי בחשבון עובר ושב, תיחשב המסגרת כיתרת החבות;
- לעניין סעיף זה, "לווה" - לרבות "לווה גדול מאד".

סניפים מחוץ לישראל (1/02)

5. (א) תאגיד בנקאי הנותן אשראי לתושבי ישראל במשרדיו מחוץ לישראל, ינהג לפי הוראה זו.
- (ב) תאגיד בנקאי הנותן אשראי לתושבי חוץ במשרדיו מחוץ לישראל, יתאים את הנהלים הנ"ל למתחייב מהנהלים הקיימים במקום בו ניתן האשראי.

* * *

עדכונים

תאריך	פרטים	גרסה	חוזר 06 מס'
24/7/90	חוזר מקורי		1469
9/1/91	עדכון		1496
8/91	שיבוץ בהוראות ניהול בנקאי תקין	1	-----
13/1/92	עדכון	2	1546
26/12/95	עדכון	3	1793
12/95	גרסה מחודשת של קובץ ניהול בנקאי תקין	4	-----
16/1/02	עדכון	5	2061
7/2008	עדכון	6	

מגבלות על שעבוד נכסי תאגיד בנקאי

מ ב ו א

1. אחד מתפקידיו של תאגיד בנקאי הינו קבלת כספים בפקדון. בעת פירוק אין למפקיד רגיל מעמד מיוחד והוא נחות ביחס למי שיש לו שעבוד על נכסי התאגיד הבנקאי ששוכלל על פי חוק (למשל בדרך של רישום השעבוד).

במגמה לצמצם את מעמדם הנחות של מפקידים רגילים נקבעת, בהוראה זו, מסגרת על פיה רשאי התאגיד הבנקאי לשעבד את נכסיו.

מגבלות על שעבוד נכסי תאגיד בנקאי

2. תאגיד בנקאי לא ישעבד את נכסיו, בין בשעבוד צף ובין בשעבוד קבוע, אלא במקרים המנויים להלן:

- (א) השעבוד נדרש על ידי רשויות ממלכתיות במדינה בה פועל התאגיד הבנקאי, לרבות חברה לביטוח פקדונות או רשות של אחת המדינות במקום שיש מבנה פדרטיבי;
- (ב) השעבוד נדרש על ידי מסלקה או בורסה בהן חבר התאגיד הבנקאי;
- (ג) השעבוד, על פי תנאיו, נדחה מפני פקדונות הציבור והתחייבויות בנקאיות אחרות של התאגיד הבנקאי;
- (ד) שעבוד מילווה המדינה הנסחרים בבורסה, לרבות מילווה קצר מועד, להבטחת אשראי מבנק ישראל;
- (ה) השעבוד ניתן להבטחת התחייבויות שסכומן הכולל אינו עולה על 2% מהונו של התאגיד הבנקאי; התחייבויות שכנגדן ניתנו שעבודים המנויים בפסקאות (א) - (ד) לא ייכללו בחישוב על פי פסקה זו.
לענין פסקה זו, "הון" - כהגדרתו בהוראה מס' 313.

3. למרות האמור בהוראה זו, בהתייחס לעסקאות רכש חוזר של ניירות ערך:

- (א) תאגיד בנקאי רשאי לבצע עסקאות רכש חוזר של ניירות ערך בהיקף אשר יביאו לכך, שסכומן הכולל של התחייבויותיו שכנגדן ניתנו שעבודים לא יעלה על 30% מהונו של התאגיד הבנקאי, במקום השיעור של 2% האמור בסעיף 2. (ה) לעיל.
- (ב) לצורך חישוב המגבלות שצויינו בסעיף 2. (ה) ובסעיף 3. (א) לעיל, תאגיד בנקאי רשאי לא להביא בחשבון התחייבויות שנוצרו בגין עסקאות רכש חוזר שבוצעו מחוץ לישראל, אשר הוראת ניהול בנקאי תקין מספר XXX בדבר "עסקאות רכש חוזר של תאגיד בנקאי" אינה חלה עליהן.

תחולה

4. האמור בהוראה זו לא יחול על תאגיד בנקאי המגייס מקורות אך ורק באמצעות הנפקת אגרות חוב.

* * *

עדכונים

תאריך	פרטים	גרסה	חוזר 06 מס'
14/6/92	הוראה מקורית	1	1579
2/1/94	עדכון	2	1679
12/95	גרסה מחודשת של קובץ ניהול בנקאי תקין	3	----
7/2008	עדכון	4	